

LA FUTURE

EXEMPLARUL 12 LEI

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

12

FUTURISTII ITALIENI

- 1 G. Tannelli
- 2 Depero
- 3 Prampolini
- 4 Azari
- 5 Balla
- 6 Marinetti
- 7 Escodami
- 8 Cassavola
- 9 Pinna
- 10 Carli
- 11 Russolo
- 12 Setinelli
- 13 Vianello
- 14 Maza

Caro Cosma, sono stato perso da
 innumerevoli occupazioni. Non ho
 potuto ancora scrivere la grande
lettera futurista ai cari amici
integralisti di Bucarest. Salutatele
 caldamente per me pubblicando
 queste mie parole nel n.º dedicato
 al Futurismo. Con affetto,

tutta velocità
 F. T. Marinetti

Biblioteca Universității Regale F.
 din CLUJ.
 156 1930
 EXEMPLAR LEC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL III

No. 12

APRILIE 1927

INTEGRAL

F. T. Marinetti

Neîntrerupt silueta ta sky-screapers strânsă în dinți ca un pumnal
vreau să-ți mângâi gâtul cum urc turn eiffel sau beau vitriol
prin ochiul tău să trec submarin (ce frumos cow-boy de metal)
din distanțe mari cuvintele adaogă glandele cu alcool

umerii trosnesc la intervale precum podurile de fier
veac trecut ucis în unic gest de apoplexie
globul asudând sub locomotive cât cel mai brun miner
și 15 hectare inimă sub noi mobilată cu poezie

iar dacă trenuri perforează senin munții într'adevăr
vapoare înlocuiesc și mai frumos trecutele sirene
futuraști din soare mușcăm ca dintr'un măr
în aerul peste tot ciufulit de planete și antene

50 de metri înot în tine — înainte și înapoi
ce trup ciclon desființând orașele de smeură pe hartă
la fiecare pas cerul surpându-se țipând în noi
și deschidem cărți în vitrine ca rupere de nori în artă
fruntea desfăcută în viteză ca plin concurs pe autodrom
trup cutreerat ca în America de West aurifer mine
intermiment te incendiez precum regiunile de petrol
și joi sunt globe-trotterul tău prin vine

după aceste Marinetti,

Integraliști vom sky-a în văzduh cu avioane
să ne amuzăm vom aprinde constelațiile cu cox
ultra-poeți vom ateriza dinadins pe stadioane
ca să scriem poeme și să facem mathcuri de box.

STEPHANE ROLL

(62 kg. 300)

F. T. Marinetti

de Prampolini

F. T. Marinetti

Încă înainte de 1900, un nume, un nume străniu
și exotic ca un leopard, își impunea determinant
un loc în cetatea diamantină a literelor franceze, —
dur și stăruitor, cum între maxilarele îndărătnic
înceștate ale unui epileptic, lama lucidă a unui
pumnal.

Debut quasi-neobservat, spirala arborescentă a
unei victorii subite se distinsese sgomotos, aducând
pe terenul părăginit al discuției critice un per-
sonaj somptuos și intrasigent ca prezența din ce
în ce mai apropiată a unei locomotive.

Sensibilitate inedită, ideologie de fulger incoherent,
avânt tumultuos și desordonat, imagine automobil,
antifilosofie și dispreț erotic; independență și ca-
valerism. — Precis, viziunea alpenstok, care, dintre
paginile parazite ale cărții, sgârla cugetul cum o
patină gheața, trădând o origină străină și ne-

tradițională, devenită prin vigoarea activă a unei
dârze descătășeri programatice curent trâmbitate,
trei sferturi întinsă.

Era un cuceritor: «La conquête des étoiles».

Un destructor: «Destruction».

Apoi, gest nenumărat și izbândă în armură de
oțel, exuberanța sacadată a sfârșitului adolescenței,
sub maximă presiune, sfărâmând fecund pereții
prea transparenți ai eprubetelor reacționarismului
demodat în redingote de generală anchiloză.

Născut, din părinți italieni, sub cerul amplu in-
cendiar al Egiptului, transporta în valiza elegantă
a personalității lui tăioase ca un dinte de lup,
spre metropolele clocotitor vociferande ale Occi-
dentului, toată violența și virginitatea unui lirism
înfrișător ca expansiune și eroism.

Din eclecticismul estetic, inițial static, al simbolis-

mului, acum, verbul fără precedent țâșnea torid, sângerând expresia anemică, pulverizând dicționarul cu arterele clasic sclerozate, efectuând zilnic «fanteziei» blenoragice acute și corosive irigațiuni cu un hiper-manganat inefabil, sculptând cuvinte ca mingi, utilizând firesc termenii — până atunci desconsiderați în justa lor valoare — ai științelor pozitive, lărgind explosiv sfera spontaneității — când vocabularul perimat se declară impotent — până la incisivă onomatopee, la țipătul reprezentativ și nearticulat, la strigătul absurd.

«Ola eeh! Ola-eeh! Ola-oooh!»

«Striii-diooon-laaa! Striii-diooon-laaa! Striii-diooon-leeer!»

Brusc, pe ecranul agitat al burgei intelectuale deplin saturat de vechi și fetid clar de lună, ultraviolet și incorigibil, se lămuria o credință necunoscută. Talentul era întrebuițat ca șireturi de ghetă. Iar geniul — singură entitate plurală și viabilă a secolului nostru — hipertrofiat ca undele herziene, multiplu, fără prejudecăți și cu frânele descalificatei inspirații zdrențuite, escalada superlativ tronuri incandescente.

Gustave Kahn, decanul versului liber și patronul fără reticență al celor tineri, alături de entuziasmul lui vehement, își mărturisia — public — uimirea semi-incopetentă.

Nimeni nu vorbește bucuros de cele din urmă premiere siderale. Tăcerea e cea mai eficace mască pentru a ascunde un obraz tatuat de lepră. Și puțini au avut precauția necesară de a-și schimba fiziologia vizuală în telescop. Timpul, statornic și indiferent, adaogând câteva verigi (fără însemnătate, de-altminteri) lanțului ruginit al evoluțiilor, — incomprehensiunea crescă. Pătratul rahitic al auto-determinării se deforma degenerând în arhaice semne de întrebare. Totuși, nervii oboșiți și alterați ai popoarelor, dedate din lipsă de stimulent unei vieți fără accidente, presimțeau arbitrar pe pavajul aspru al străzilor născânde, o viitoare și o intensă inundație de nitro-glicerină. Mâini sterpe, în frac de gutapercă, parodiau, neîndemânatic, asalturi răsboinice. Ochii, stinși sub miopia lacrimogenă a ochelarilor, contemplau anticipat priveliști de măcel și fum. În lumină anodină a unui inocent foc de artificii, urechea surprindea, fără motiv, vibrarea încă ignorată a tunului ejaculând obuze. Cotidian, sângele, cu leucocite de benzină, începu să concureze, efectiv și puternic, în cursele de viteză. — Sufletele mulțimilor se amenajau, hotărâtor, în tot atâtea aerodroame.

Veacul își primenia lenjeria murdărită de desuetudine. Undeva, în alambicul athletic al unui creier de aluminiu, cutremurând intermitent prin labirintul ofensiv al circonvoluțiilor, — hemoragie de lavă — o revoluție intercontinentală se prepara, dens.

În sfârșit: 20 Februarie 1909.

Bolid polivaginal aterisat excepțional în angrenajul Turnului Eiffel, încordare diagonală ca salt mortal, episod tinzând să devie supremă eternitate, hohot strident echilibrat ca o armată, — omenirea cunoscă FUTURISMUL.

În almanahul Gotha al mașilor reforme, deasupra formulelor impracticabile și a școlilor literare în pană de motor, un pumn imperativ cum o avalanșă, înscrise o deviză concentrată ca rezumatul unui milion de ani.

«Guerra, sola igiene del mondo!»

Astăzi, după 17 ani, Marinetti a rămas același. Pirotehnia cerebrală a celui mai desăvârșit descoperitor de noțiuni al epocii noastre, răsvrățitor înființată la Paris și apoi mutată, cu existența anarhic accelerată, la Milano, a progresat vertiginos ca o elice.

Italia, țara veșnică a nopților imperfect circumcise de serenade și a catifelatelor carnavaluri hibrid populate de spermatozoizii gângavi ai lui Pierrot și Arlequin, alcovul panoptic al tuturor lunilor de miere cosmopolite, — la jazz-band-ul inflexibil al proaspetei Incursiuni policeman-i ai ameteții morale burgheze, își trezi soarele letargic (de circumstanță, travestit în scafandru) asupra unei exponențiale priveliști, dezastruos nimicitoare pentru Dante și Benedetto Croce.

Veneția suveran deghizată în velodrom pentru traectoriile imperioase ale bicicletelor distribuind proiectile și alfabete de flacări; Neapole fosforescent machiat în plastic bombardament de portocale; Roma regenerată în salubru *pissoir* al epuizatelor rezidii sentimentale; Florența clădită, ex-nihil, ring, arenă, — în asbest, geometrie igienică. Și pretutindeni, perpetuu, formidabil, far rotativ al realizărilor colective, o unică emblema — pe buzele tuturor cum o pipă excentrică de marinar —: F. T. Marinetti.

Drapel sintetic și policrom al oricărei expediții tentând sugrumarea savantelor preocupări mumificate de neclintire; reclamă obligatorie, simultan afișată pe toate zidurile concepțiilor moderne; film infinit, amenințător proiectat din obiectivul a mii de coșuri de fabrică, de firma-mentul renovat; — cu meningine de celuloid și schelet de beton armat, a fost și este, neînvinș avion viril, cutezătoare manivelă, pionier, clown, tunel de 320 Km., zâmbet și triumf. Congenital și după o îndelungă și pragmatică funcționare ca ascensor în sgârie-norii surprizelor potențiale, spiritului, mobil ca o picătură de mercur, posedă cea mai extraordinară facultate de a se adapta pulsului actualității, imprimând direcții, desvirginând drumuri, inventând planete. A fost tovarășul primei generații futuriste; e prietenul celei de a doua; maestrul ultimei. Depășind convulsiv și furios nivelul comun al mediului contimporan, inteligența lui e atât de acid desvoltată, atât de multitmică, atât de

rapidă, încât dacă ar lipsi sau șovăi, numai pentru o clipă chiar, busola dominantă a unei supra-mații voluntare întrecând incinta umanității, spre a pune un dig logic în însăși ilogicitatea lui, — titlurile patologiei n'ar fi suficiente pentru a-l eticheta. Don Quijote + Cyrano de Bergerac + Canalul de Panama + Smoking = Marinetti. O anecdotă! În Rusia foștilor țari, în perioada triumfalului turneu de progandă futuristă, un principe, renumit în tot imperiul pentru o grandioasă putere de absorbție alcoolică, îl sfidă la un duel de șampanie. Marinetti e aproape abstinent; dar, pentru a dovedi superioritatea incontestabilă și pe toate domeniile a omului futurist, primi. — Concluzia: Knockout-ul decisiv și uriaș al principelui, care, arhiînfrânt căzu sub masă ca un pachet cu plumb de la etajul XV. — pe când noul campion, magnific stabilizat pe propriile picioare, continuă operă începută atât de volubil și în sala de conferințe.

— «Totul n'a fost decât un efort irezistibil de voință».

Intr'adevăr, organism electric.

Poet în două limbi; orator ca o mitralieră; comis-voiajor al futurismului; conferențiar propagandist pe tot globul; profet al unei metafizici pentru uzul vremurilor încă neproclamate; politician dinamic ca o turbină; soldat voluntar în război; — mereu, întotdeauna, nestăvilit, titanic, acelaș — acelaș — acelaș supraadjectival și incomensurabil Marinetti.

Orgoliu-săgeată de nichel; arzândă energie biochimică; miriapodă rebeliune; îndârjită gândire, limpede frământată cum o piață publică; albastru spadasin al curajului; temeritate ca un Zig-Zag; — după însăși expresiune lui, «*sul promontorio estremo dei secoli*».

De abia rostite, cuvintele magiei marinetiene — semicerc și revolver — îmbracă mânuși de box pentru a pugila cu ideile dinamită.

ERNEST COSMA

Juan les Pins

Doamnei Lina Pascal

Liniște prin oglindă sporită ca zăpadă
Cu umăru'n privire păsări încremenesc
Și zarea aburită în lămpi precum cireadă
Când codrul scris în sticlă cuvinte se-albăstresc

Surăsul înserează o toamnă cu armură
Gândul amar te sparge prin aerul ca plug
Clopote de strădania umbrelor se temură
Și vegetale ape ca presimțiri te sug

O plaje te reține cu țărnel strâns ca'n strană
De pretutindeni pașii cu plante se decchid
Ce rar album de timbre marea (mediterană)
Aur ce se răstoarnă din cântecul ca blid

Priveliște'n apusul, cu-osânda'n palmă trasă
Trup din ferigă umed topit la miază-zi
Și plopii'naltă o rugă spre fruntea ca terasă
Când șovăe mătasea ce-a mai rămas din zi

Singurătatea-și rupe covoare mări din ceasul
Salin, cu ierburi arse metalic în poteci
Ploile-ți spală cerul gurii'n aramă; glasul
Fântânile'n atingeri cu stelele; te-apleci

Tăcerea te frământă și noaptea te'ngenuche
Oprită respirarea în fluer precum gard
Dar vântu'n panoplie te ustură ca muche
Desfășuri în artere sângele va stindard.

August 1926

Harle Voronca

Villa en construction sur un ciel qui se dilate, Montmartre tout près avec une voix distincte dans le coton de l'air, l'Avenue Juno comme un tablier se gonfle au vent et le pas suc-suc-quel bonton de menthe — le sein de ce matin. Nous descendons Fondane et moi quelques marches nous en remontons d'autres.

— Le visage de Tzara, me dit Fondane, est plein d'une chaleur froide, entre lui et vous des courants circulent des golf-streams minant le troupeau des icebergs.

— N'oubliez pas, mon cher Fondane n'oubliez pas le sourire de Tzara ce nimbe, ce saxophone, le sourire evasion. Est-ce là, la c'é qui sait ouvrir les tiroirs des herbes, le sémaphore qui coupe la direction des trains, des sentiments, l'Etoile Filante de ton Doigt, Tzara, le monde réinventé suit les lignes de sa main un mot comme un saut périlleux et quels points cardinaux les yeux.

Nous voilà dans le grand atelier de peinture, les statues et les masques nègres annoncent dans le silence magique l'approche du prophète poète en robe de chambre, les voix dans une pièce voisine se déplacent comme des armolres en chêne (vieux). Des livres, des Picasso, de la première époque (en a-t-il eu d'autres?) Un Picabia aux lignes métalliques. JUAN MIRO, MAX ERNST. D'autres maisons s'élèvent dans la cour, les toits se recherchent, bientôt un baiser aérien enlaccera les fenêtres, les chambres, l'imperceptible nous traverse comme une alle. La respiration s'arrête. Et brusquement TZARA. Le voilà nous offrant des cigarettes aux ongles dorés, comment est-il venu là, nous ne l'avons pas vu descendre l'escalier. Je regarde avec inquiétude les murs; naturellement TZARA, un oeillet à la boutonnière du fauteuil. Mais la mémoire devient stylo, la couverture du cerveau se dépile.

Tzara: Vous-voulez savoir Monsieur Voronea pourquoi je ne me manifeste plus publiquement? Pourquoi je me suis enfermé dans la solitude de mes artères, pourquoi je ne boxe plus dans la rue, je ne casse plus les vitres de cette publicité médiocre. Remontons un peu en arrière, voulez-vous? Prenez une cigarette.

En 1908 la revue „Littérature“ publiait sous ma signature, une lettre ouverte à Jacques Rivière, lettre qui inspira à Aragon, Breton et Soupault le sujet de cette fameuse enquête „Pourquoi écrivez-vous“. Les polémiques qu'elle suscita éclaircissent les frontières des champs de bataille, et furent fertiles en découvertes: c'était pour la première fois qu'un problème de conscience se posait carrément aux cerveaux endormis par la triste besogne d'écrire. Je disais dans cette lettre:

„J'écris pour trouver des hommes“. Et, en effet, j'ai trouvé des hommes. mais qui m'ont tellement déçu, que cette raison s'est entièrement effacée, comme la brume, du cadre visuel, de mes préoccupations. Le fait même que l'objet de ma déception, soit encore aujourd'hui, d'un ordre que je crois, relativement, le plus digne d'attention, ne fait qu'accroître ma tristesse. Je me suis en effet

TR. TZARA

de M. H. MAXY

rendu compte que les autres écrivaient sinon pour arriver, socialement parlant, au moins pour développer le dépôt en banque de leurs relations qui un jour leur ouvrira les portes d'une Académie sur laquelle je n'ai jamais cessé de chier. Je continue à écrire pour moi-même pour l'instant, et à défaut de trouver d'autres hommes je me cherche toujours.

Vous-voulez que je vous parle de Dada. Ecoutez-moi bien, Contrairement aux fausses nouvelles qu'on a répandues d'après lesquelles Dada serait mort par la démission de quelques individus, c'est moi-même qui ai tué Dada, volontairement, parce que, j'ai considéré qu'un état de liberté individuelle était devenu à la fin un état collectif et que les différents „présidents“ commençaient à sentir et à penser de la même façon. Or, rien ne m'est plus antipathique que la paresse célebrale qui annihile les mouvements individuels, fussent-ils proches de la folie, et contraires à l'intérêt général. Ce que je reproche aujourd'hui au surréalisme, est du même ordre d'idées. Les suiveurs, dont on ne saurait plus se passer, ont pris la place prépondérante. La médiocrité a tout nivellé, le marasme et la stupidité retiennent leurs pieds dans la merde dont ils n'ont pas encore su se débarasser. Un état de dissimulation hypocrite de la pensée, donne à l'extérieur, une impression de discipline et d'unanimité là où il n'y a que pauvreté ou refoulement.

— Voyez-vous dans tout cela une sortie de secours. une corde de sauvetage. ?

— Je considère que la poésie est le seul état de vérité immédiate. La prose par contre est le prototype du compromis envers la logique et la matière. Reconnaître le matérialisme de l'histoire, le dire en phrases claires même dans un but révolutionnaire, ceci ne peut être que la profession de foi d'un habile politicien : un acte de trahison evers la *Révolution perpétuelle* la révolution de l'esprit, la *seule* que je préconise, la seule pour laquelle je serais capable de donner ma peau, parce qu'elle n'exclut pas la *Sainteté* du moi, parce qu'elle est *ma* Révolution, et parce que pour la réaliser je n'aurai pas besoin de la souiller à l'aide d'une lamentable mentalité et mesquinerie de marchand de tableaux.

Les conquêtes de la liberté individuelle ont été payées avec tant de souffrances, au prix de tant de renonciation et de courage que je ne puis appeler que frivoles et opportunistes, les habiles recollages à l'idée marxiste de ces joyeux rênégats de la pensée individualiste.

Le communisme est une nouvelle bourgeoisie partie de zéro ; la révolution communiste est une forme bourgeoise de la révolution. Elle n'est pas un état d'esprit mais une „Regrettable nécessité“. Après elle l'ordre recommence. Et quel ordre ! Bureaucratie, hiérarchie, Chambre des députés, Académie française.

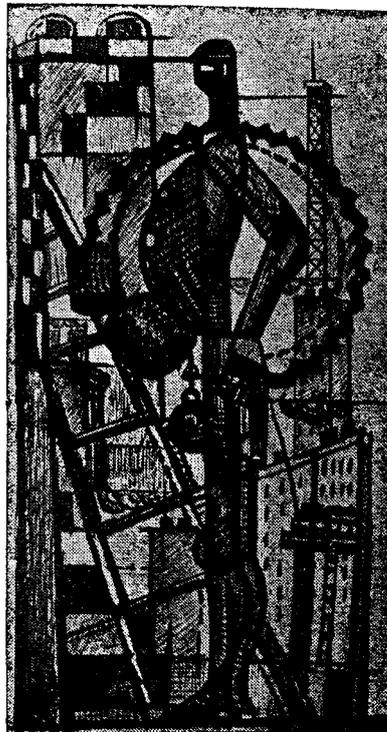
— Le surréalisme est-il un aboutissement de *Dada* ?

— Il l'est peut-être dans l'ordre chronologique mais il ne peut pas être un aboutissement „loyal“ de *Dada*, dont la ligne de conduite (je n'en reconnais aucune) était la sincérité jusqu'à l'anarchie. Les surréalistes me font l'effet de vouloir expliquer aux bourgeois, *Rimbaud & Lautreumont* et par là même les vulgariser, de la même façon que dans le film „Calligari“, on montre sous le couvert de la folie, certains décors expressionnistes purement extérieurs qui n'ont rien à faire avec l'esprit de cet art. D'ailleurs, ce n'est pas à tort que je prends toutes ces petites manipulations pour de la „Littérature“ puisque leur plus grand ennemi, *Cocteau*, même, après sa dégoûtante adhésion au parti catholique, pourrait envisager une réconciliation avec les surréalistes. Mais l'époque des vieilles putains comme *Cocteau* commence heureusement à sentir trop mauvais pour que de nouvelles victimes ne s'en aperçoivent pas.

La Voix de TRISTAN TZARA, est on ne peut plus actuelle. Ses Paroles sont remplies de silences, de vent, de marées.

Son regard, un glite du fond duquel l'ours de l'image de l'idée glisse lentement. *Tristan Tzara* vient de finir un grand poème „L'Homme approximatif“. Est-ce lui ? Nous partons. De la tefasse de son sourire *Tristan Tzara* secoue un mouchoir de nuages.

ILARIE VORONCA

**C
O
R
N
E
L
I
U
M
I
H
A
I
L
E
S
C
U**

Coşar

Idea muzicii culorilor s'a născut în ziua în care Newton, descompunând lumina solară, găsi că rezultă dintr'o serie de șapte culori fundamentale, șapte ca notele scării muzicale. Odată observată această analogie, oricui îi vine în minte să construiască claviaturi oculare, cu alte cuvinte, niște instrumente în cari notelor să le corespundă culori sau lumini colorate. Prima încercare de acest gen a fost aceea a preotului jesuit Castel care, în 1736, construi o claviatură cu 500 de lămpi 60 de bucăți de sticlă colorată, — Ultima, aceea a scriitorului american Ba'nbridge Bishop, care în 1890 construi trei orgi cu culori, comentate de o carte.

Totuși, toți uitară că atât scara culorilor cât și aceea a sunetelor nu sunt fapte naturale sau primordiale, ci derivate; că prima e produsă de descompunerea luminii, și a doua de descompunerea sunetului, adică a sunetelor armonice sau rezultate cari izbucnesc dintr'unul fundamental.

Noi afirmăm că trebuie, înainte de toate, stabilită o analogie nu între scara sunetelor și aceea a culorilor, ci între culorile spectrului și notele armonice.

Spectrul e compus din: Roșu, Portocaliu, Galben, Verde, Albastru, Indigo, Violet. — Aceste culori se pot reduce la cinci: roșu, galben, albastru, indigo, violet, fiindcă portocaliul e dat de fuziunea roșului cu galbenul, verdea din a galbenului cu albastrul

În mod analog, seria primelor sunete rezultând dintr'o notă fundamentală, fie aceasta un **sol**, de exemplu, e — cum a fost demonstrat de S. A. Luciani — constituită

de notele **și re fa sol la**, cu alte cuvinte dintr'un acord de **notă dominantă**, care, limpezindu-se, ca printr'o misterioasă lege de gravitate, ne dă două note: **do mi**, cari lipsiau pentru a constitui scara lui **do**.

Aceste fiind spuse, noi găsim deci acordul **si la fa so la**, care se clarifică în acela de **do mi sol**, corespunde acordului cromatic al culorilor **roșu, galben, albastru, indigo și violet** care se rezolvă, ca să ne exprimăm așa, în **portocaliu, în verde și în indigo**.

Deci, **dacă vrem să găsim o analogie între scara sunetelor și aceea a culorilor, nu trebuie să căutăm între aceasta și aceea a lui do sau re, cum au încercat s'o facă fizicienii, ci dimpotrivă cu seria si do re mi fa sol la, fără accidente.**

Trebuie să facem o altă observație. Poate să existe analogie, dar nu paralelism între scara sunetelor perceptibile și aceea a culorilor, aceasta din urmă fiind limitată la șapte tonuri fundamentale, cealaltă având o extindere de șapte ori mai mare (aceea constituită de sunetele unei claviaturi de pian). Nu e deci posibil să vorbim de o muzică a culorilor, fiindcă nu e posibil să stabilim **melodii cromatice**, vibrațiunile cromatice fiind infinit mai rapide decât cele sonore, — nici **armonii cromatice**, fiindcă, spre deosebire de sunete, cari în acorduri își păstrează entitatea proprie, culorile se topesc, pierzându-și-o. Se poate vorbi numai de **atmosfere cromatice**, adică de „teinte“-e fundamentale cari constituie atmosfera sau culoarea armonică a unei bucăți de muzică oarecare. După cum fu dovedit de Luciani, **în sunetul fundamental, generator al armoniceilor, sunt incluse toate sunetele constituite ale tonalității și acest sunet fundamental nu e decât quinta tonului, în mod comun numit dominantă**. Bazele armonice ale unei compoziții nu sunt decât tot atâtea **dominante, pedale de dominante**, cari, prin succesiunea lor, înseamnă și determină modulația, adică schimbarea transitorie a tonalității fundamentale a bucății. Fiind stabilit acest principiu, noi facem să coincidă bazele armonice cu culorile corespunzătoare seriei de note, cu toate marile intermedii, cari merg, cum am spus, de la **si la la**. Astfel, culorile se asociază constituind **atmosferele cromatice** între cari se desfășoară bucata muzicală. Trebuie stabilită o iluminare difuză a unei părți a aceștia, sau a unui simplu ecran alb, cu ajutorul unei serii de surse luminoase comandate de o claviatură. Schimbările de culori sunt determinate de partitura muzicală, sau de modulațiunile fiecărei bucăți de muzică, — care devine **vizibilă**, observând că **piano**-ul și **forte**-le corespund unei mai mici sau mai mari intensități de lumină; că **tonul major și tonul minor strălucirii sau opacului culorilor**.

Numai în felul acesta se poate rezolva problema culorilor în muzică, considerând-o ca o parte integrantă a aceștia.

F. Casavola

Atmosferele cromatice vor fi realizate în Teatrul Independenților din Roma, cu aplicații diferite în diversele compoziții muzicale: **variațiuni, fugl etc.** — de către futuriștii Luciani. Bragaglia Comandini, Marchi, Prampolini (Nota Red.).

Depero : Portretul aviatorului Azari

Futurismul în interpretația plastică a lui Angelo Maino

Lă Torino, în Ianuarie trecut, Palazzo Madama admise futurismul în carcerile parterului; în Decembrie al aceluiaș an, „Madama Palatului“, după ce se dădu până la desgust numai passeiștilor, primi pe futuriști în sălile aurite ale etajului nobil, fiindcă simți nevoia iresistibilă a acestor tineri și torizi amanți.

Am văzut această nouă expoziție, organizată din inițiativa societății „Amici dell'Arte“, și vă pot asigura că amantul preferat e adolescentul pictor futurist Angelo Maino, victorios cu șapte bine reușite opere cari, ar fi inutil s'o negăm, sunt „clou“-ul manifestării actuale.

O anchetă asupra trecutului acestui poet și pictor futurist ar fi o depreciare a lui, fiind în genere foarte cunoscut în mediile futuriste și de avangardă. În diversele expoziții din Torino, Roma, Florența și Praga, el se prezintă mereu și amplu demn în primele sale eforturi de realizare. Și multe sunt revistele cari vorbiră favorabil despre operele sale și despre entuziastul său temperament artistic.

Vibrant și ultradinamic ca un fir de oțel, Maino se relevă în lucrările sale printr'un tipic original, liber de orice infiltrațiune străină. Ceea ce, în majoritate, îi compune propria individualitate în exteriorizare, e lipsa absolută a oricărui element voit sau căutat, și, dimpotrivă, expresiunea limpede, sintetică a sensibilității lui sincere și spontane.

Astfel, de exemplu, în peisagiile pe cari le înfațișează în această ultimă expoziție, alături de pronunțate și dure însușiri tehnice, se văduesc multiple originalități conceptuale și interpretative, înbogățind oportun tablourile cu surprinzătoare intensități emotive. Interpretările cromatice ale impunătorului bloc arhitectonic, în cele trei peisagii dela Fiat-Lingott o, tratează un subiect unic în momente diferite cu o risipă fantasmagorică de desen și culoare. De fapt, predomină evident realizarea elementului principal „arhitectura în solidificare“ ale zonelor de umbră, reliefat coloristic, și în poliexpresiunea înconjurătoare ale liniilor și luminilor explotând la infinit în magnificele perspective ale pistei aeriene.

Sunt de citat încă „Notturmo“, „Ballerina“ și „Vechio Forte“, cari reproduc stări de suflet și cercetări de compensațiuni ambientale.

În rezumat, un lirism cald și vibrant obținut cu simplitate de mijloace și vivacitate de culori.

Angelo Maino e unul dintre acei pictori cari integrează complet forțarea, și în consecință instrucțiunea origi-

nară, pentru a îndrepta pictura de azi spre acel direct și indispensabil izvor suprem de inspirație cari sunt ci clopicele fabrici ultramoderne și toată fauna supraexcitată a populației mecanice. Ar fi suficiente numai aceste trei peisagii-Fiat spre a convinge odată pentru totdeauna că e tardivă, retrogradă și zădarnică reeditarea

A. MAINO

1925

timidă și în acelaș cadre a priveliștei uniforme a romanticei naturi. Trebuie să ne pătrundem de adevărul că artistul trăiește viața prezentă în cutremuratele artere citadine, și nu sub umbrele odihnitoare ale clopotelor baroce.

În acest sens, expoziția internațională de Arte Decorative din Paris, de curând închisă, fu maxima afirmațiune a marelui creațiuni futuriste, fiindcă toate națiunile întrunite, fără nici o excepție, demonstrează influența directă a futurismului italian.

Credem că acest principiu informator nu va fi niciodată uitat, și că, în sfârșit, va fi recunoscut tinerilor, cari poartă această desinteresată luptă, meritul de a fi înfruntat pentru mulți ani orice deriziune, numai spre a câștiga războiul definitiv și vital.

Tânărului Maino, îi revendicăm onoarea primului loc al bătăliei, alături de marii pictori futuriști: Balla, Depero și Prampolini.

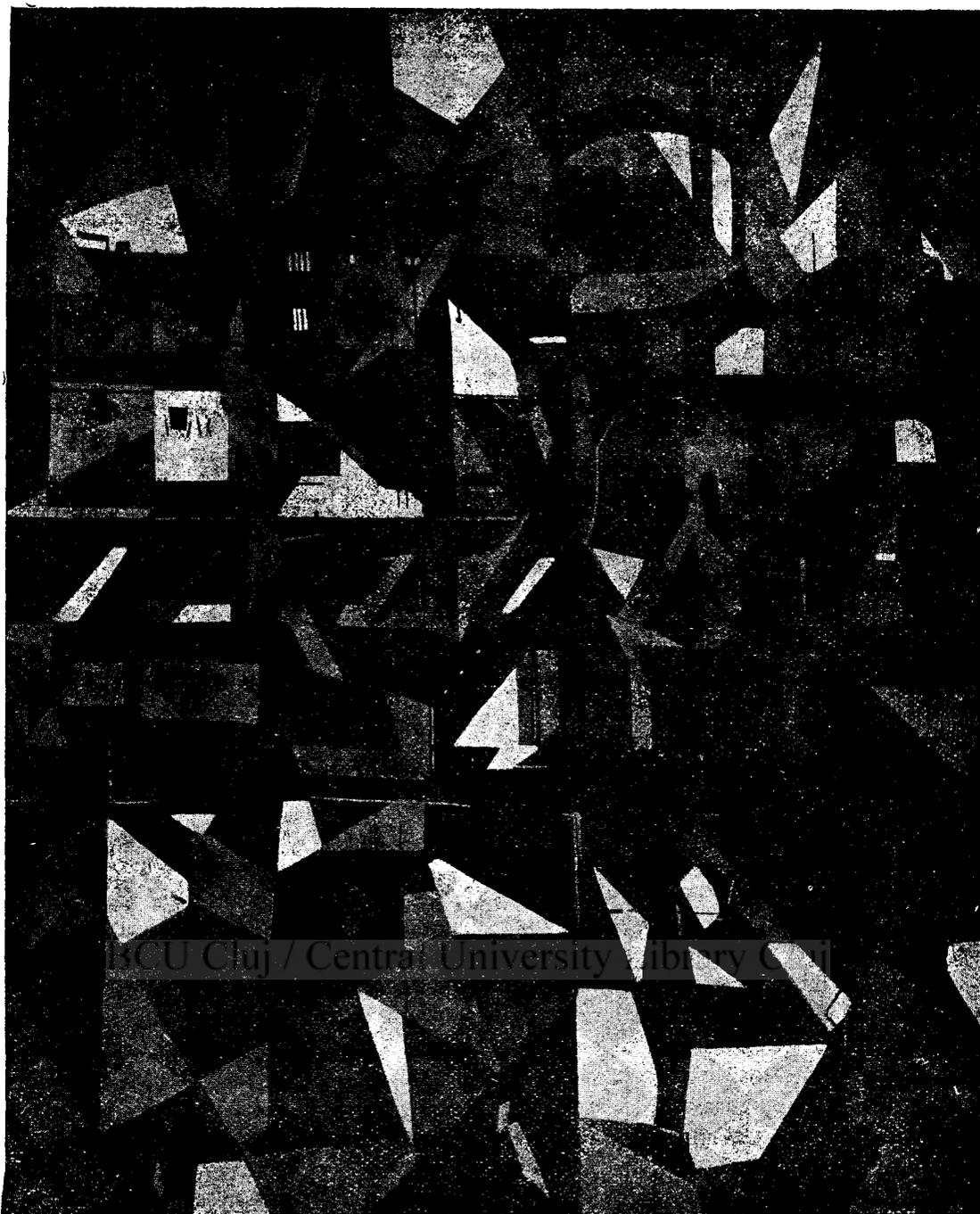
FARFA

Comme réponse au nostre manifeste lancé aux artistes du futurisme et de l'avangarde italienne, nous recevons, par l'intermède du notre collaborateur Ernest Cosma, de la part de F. Marinetti, la suivante lettre :

„Cher Cosma, séquestré par d'innombrables occupations. Je „n'ai pas encore pu écrire la grande lettre futuriste à mes „chers amis intégralistes de Bucarest. Saluez-les chaudement „pour moi en publiant ces paroles dans le numéro dédié au „Futurisme.

Affectueusement et à toute vitesse

F. T. MARINETTI

(1922) Cetatea Modernă

de M. H. MAXY

LUI TALIARH

— pentru păpușu —

Boli urâți și teferi s'au limpezit în șes
și au țipat cocoșii târziu și fără sens.
Ileana care doarme cu porcii de tărățe
s'a dus să mulgă vacii izvoarele din țâțe,
pământului să mulgă răcoare de cartof,
Toamne-i călare până în dâmbul limitrof.
Prietene dă-mi mâna și taci. Așa. Dă-mi mâna.
Privește: curtea porcii și răcâind țărâna
cocoșii albi. Privește: sufletul meu e trist.
O, Taliarh acuma ca și'n trecut asist
și beau din vinul ista și beau din cupa asta.
Vechilul tot știe ce albă-i e nevasta,
Ileana tot nu știe decât să mulgă vaci —
și via să-și înoade azurul pe araci.
Vino; să stăm de vorbă cât ne mai ține vremea.

Ca mâne, peste inimi va izbuti tăcerea
și n'om privi prin geamuri — tineri și sgomotoși
amurgul care — aleargă după cireadă roș.
Ca mâne toamna iară se va mări prin grâne
și vinul toamnei poate nu-l vom bea. Ca mâne
poate s'or duce boii cu ochi de râu în știr
să tragă cu urechea la nouile 'ncolțiri.
Și-atunci, oase de beznă, nu vom mai ști de toate;
poate — am să uit nevasta cu pielea albă; poate...
Ei, poate la ospețe nu vei mai fi monarh!

E toamnă. Bea cotnarul din cupă, Taliarh!

1919 Buc.

B. FUNDOIANU

HALICKA.

de „l'Indicateur des chemins de coeur“ IRENE CODREANU

entre les trames bridées d'une légende maudite
mon vers hésite au delà des pas
la route me happe au tournant je suis pris
dans les mailles cahotantes par le mal engrenant
engloutie est la clef de ma raison errante
qui n'a pas encore trouvé sa dalle ni son issue
sur les routes — faut-il que je les parcoure toutes
pourquoi t'a-je quittée ? de la tristesse
que tu guérisses aussi vite que la parole du seigneur est vraie
l'oiseau à ta trace accroché de nuit élaboré
tête de flèche a glissé plaintif archet le long du rail
la nuit a éteint la vive distance
versant des sceaux de terre entre nos éveils de flamme

je ne pu's pas t'écrire
je suis encore trop sale de ce mélange de sommeil et de suie
que le train a agité pendant toute la nuit
dans la bouteille de la nuit
et pourtant les paysages sont solonnels
par mille détours ma phrase te ferait comprendre
qu'entre l'amour et le dés'r
j'ai planté le grain de ton fin et abondant souvenir
mais nous sommes si éloignés de l'étreinte
qui unit à l'amitié la chair
les couloirs du wagon sont sales
les coussins se durcissent sous nos têtes comme nos têtes
et le pouvoir du seigneur de nous envoyer à travers le monde
en longues files d'orages migrants
dans ses bateaux et ses trains
annonce la paix montante au thermomètre de nos veines
vois nos veines
chahutés basculés sursaute que la balance entraîne
mais quelle obscurité enlève les couleurs comme des chemises
aux collines voluptueuses
ses chemises
la lumière de tes cheveux s'éteint dans le tunnel
et le tunnel.

Analiză fizică al cântecului privighetorii

PRAMPOLINI

Cântecul privighetorilor a fost ascultat de atâți poeți arcadici și retorici....
Dintre toți, D'Annunzio, ultimul.

Totuși, nu-i adevărat că eu n'aș ști să-l ascult. Vă spun că printre altele
privighetoarea face ZVERR—OTI : TIN—KVOTI !

Era adevărat.

Privighetoarea cânta de-asupra unui copac al parcului.

„TIO—ZIO—TI : SKWO—SKWO—SKWO

...LU—LU—LU...

Privighetoarea cânta. Dar melodia îi părea aspră.

— HEZE—HEZE—SI—SI—SI—HOH—TIN—EKWOTI—ORR—
RRRLI—HI—HI—TU—TU—QUIRRROTI

Vădit, bărbatul conversa cu femela.

Și ecourile dialogului picurau printre frunze ca vibrații prelungite de stele
sfărâmate.

GOLL—GOLL—DILI—DILI—LO—LO—ZIIVK—GVRR—PIO—TI...

Paolo Buzzi

Din romanul în preparare : „Le Dannazioni“.

Températures du corps d'un nageur

(Poésie thermométrique — mots en liberté)

Nuit mer juin siroco nager dans le sillage de la lune
Je me sens flotter sur le mercure dans l'immense tube
de verre perpendiculaire fixé sur l'ébène de la nuit
THERMOMETRE tout au tour mercure mercure mer-
cure liquide et surprenante fabrique de thermomètres
(élastique haletant éternel) manipulation scintillante de
tubes de verre de toutes dimensions tableaux d'ébène
géants d'autres tout petits algèbres blanches grim pant
à l'assaut des tableaux d'ardoise infinis
Gymnastique acrobatie diablerie Mousseline et dentelles
de lune folles d'écume avalanchés alpestres microsco-
piques singes d'argent qui s'épucent échévélement
de fourrures blanches mains d'ivoire agate fumée
bleue et longs doigts de verre filé nager nager nager

3 sphères de caoutchoauc et 2 cubes de nickel (2 dé-
grés sous zéro) contre les genoux 7 cordes glacées (3
dégrés au-dessous de zéro) se disposent en noeuds
(365 rythmes différents de noeuds) sur mon coude droit
Sur la bouche le sucre froid de la lune (présentation de
ces très lointains glaciers moelleux) Embruns glacé sur
le visage (bien au-dessus et bien au-dessous de zéro)
L'ombre bleue-violette d'une falaise me douche (6 degrés
au-dessus de zéro qui ont l'air de 3 degrés au-dessous)
Sentir son corps se dissoudre se liquéfier se coaguler se
consolider se métalliser sous le painotement des degrés
de température (11 au-dessous de zéro—5 au-dessus—

20 au-dessous — 27 au-dessus — 4 au-dessous — 15 au-
dessus)

Ma peau rêve le visage rôti (45 degrés au-dessus de zéro)
du mécanicien-locomotive nuit vent neige vent neige
vent vent vitesse

Ma peau rêve le ventre se cuit du mécanicien (50 dé-
grés au-dessus de zéro) et son dos qu'écrase tout le
poïd du pôle plus un Esquiman à califourchon

Ma peau rêve les épaules du gamain qui cuisent (42 dé-
grés au-dessous de zéro) sur le soupirail des cuisines-
caves de l'HOTEL EXCELSIOR 7 heures du matin Na-
ples prise d'assaut par le vent du Nord.

Mais mon visage comme celui glacé du gamin (3 dé-
grés au dessous de zéro) rêve les macaronis tout chauds
qui fument dans la marmite du Vésuve

Toutes les coulées de lave qui ensanglantent les flancs
des cartes postales illustrées langues de flamme hors de
la bouche d'une napolitaine jalouse — embrasent mon
ventre de boulanger diligent dans l'aube abstraite.

Nager comme une grenouille comme un marin (sur
le flanc) OVER bras droit tendu en avant bras gauche
tournoyant s'élançant entre les roues de ses deux bras
plonger chaud chaud ah ! quel froie ! brrr ! brrr ! froid
froid 2, 4, 6, 20 frissons et parmi ces frissons le chaud
froid sourire violet du diable qui a une fesse carbonisée
et l'autre de glace (ambigu aigre-doux).

F. T. Marinetti

„ I . N . T . E . G . R . A . L ”

REVISTĂ DE SINEZĂ MODERNĂ

ORGAN AL MIȘCĂRII MODERNE DIN TARĂ ȘI STRĂINĂTATE

REDACȚIA BUCUREȘTI : M. H. MAXY, CALEA VICTORIEI 79, ET. 1

REDACȚIA PARIS : B. FONDANE, ILARIE VORONCA, RUE MONGE 19

REDACȚIA ITALIA : M. COSMA, PIAZZA D'ITALIA 2, PAVIA

COLABORATORI PERMANENȚI : F. BRUNEA, VICTOR BRAUNER, ION CĂLUGĂRU, M. COSMA, IRINA CODREANU, B. FLORIAN, B. FONDANE, M. H. MAXY, CORNELIU MIHĂILESCU, ȘTEFAN ROLL, ILARIE VORONCA, TRISTAN TZARA, A. L. ZISSU

N . O . T . I . T . E

Credem util și potrivit ca, acum, cu ocazia acestui număr al revistei noastre consacrat în parte futurismului, să reamintim publicului punctele esențiale ale primului manifest lansat de F. T. Marinetti la 20 Februarie 1909, prin ziarul Figaro din Paris, „*tuturor oamenilor VII ai pământului*“. Începând cu un strident poem, a totcuprinzător ca un ocean și puternic cum un atlet, dedicat cu vertiginoasă incandescentă lirismului electric al veacului, — termină, triumfal și hipertrofiat de mândrie, cu strigătul : „În picioare pe piscul lunii, aruncăm, încă odată, sfidarea noastră stelelor“. Între aceste două traectorii, cum equatorul între poliile planetei, legile metalice și explozive ale futurismului se des-tind brusc, ca o spirală de oțel.

1. — Noi vrem să cântăm iubirea pericolului, obișnuința energiei și a temerității.
2. — Curajul, îndrăsneala, revolta, vor fi elemente esențiale ale poeziei noastre.
3. — Literatura exaltă, până astăzi, imobilitatea obositoare, extazul și somnul. Noi vrem să exaltăm mișcarea agresivă, insomnia febrilă, pasul pe cursă, saltul mortal, palma și pumnul.
4. — Noi afirmăm că măreția universului s'a îmbogățit cu o frumusețe nouă: frumusețea vitezei. Un automobil de cursă cu caroseria împodobită cu tuburi groase asemeni unor șerpi cu respirația explozivă, un automobil sforăitor, care pare să alerge pe o mitralieră, e mai frumos decât „*la Vittoria di Samotracia*“.
5. — Noi vrem să preamărim omul care ține volantul a cărui manivelă ideală străbate Pământul, el însuși lansat în cursă pe circuitul orbitei sale.
6. — Trebuie ca poetul să se risipească cu ardoare, fală și dărnicie, pentru a intensifica entusiasta vibrație a elementelor primordiale.
7. — Nu există frumusețe, dacă nu luptă. Nici o operă care n'are un caracter agresiv, nu poate fi un capo-d'operă. Poezia trebuie să fie concepută ca un asalt violent împotriva forțelor necunoscute, pentru a le sili să se prosternă înaintea omului.
8. — Suntem pe promotoriul extrem al secolelor ! De ce să privim în urmă, dacă vrem să sfărâmăm misterioasele porți ale Imposibilului ? Timpul și Spațiul muriră eri. Trăim în absolut, fiindcă am creat eterna viteză omniprezentă.
9. — Noi vrem să glorificăm războiul — singură igienă a lumii —, militarismul, patriotismul, gestul distrugător al liberatorilor, frumoasele idei pentru care se moare și disprețul femeii.
10. — Noi vrem să distrugem muzeele, bibliotecile, academiile de orice specie, și să luptăm împotriva moralismului, feminismului și a oricărei lașități oportunistice sau utilitare.
11. — Vom cânta marile mulțimi agitate de muncă, de plăcere sau de răsvărire ; vom cânta marea multicolore și polifonice ale revoluțiilor în capitalele moderne ; vom cânta cutremuraturul freamăt nocturn al arsenalelor și al șantierelor incendiate de violente luni electrice ; gorile la-

come, devoratoare de șerpi cari fumează ; uzinele înlănțuind norii prin firele contorsionate ale fumului lor ; podurile asemeni unor gimnastici giganți cari sar peste fluviul, fulgerând sub soare ca străluciri de cuțit ; vapoarele aventuroase cari adulmecă orizontul ; locomotivele cu pieptul amplu, cari tropăie pe șine, ca enormi cai de oțel înfrânați de tuburi, și sborul lucrând al avioanelor, a căror elice sbârnăie în vânt ca un drapel și pare că aplaudă cum o mulțime entusiastă.

■ **I nuovi poeti futuristi.** — Edizioni futuriste di „Poesia“, Roma.

După ce (torpilă) s'a lansat universalmente pe sine însuși, cum un impresar experimentat o incandescentă stea de cabaret, și cu pumni larg deschiși a risipit violent și pragmatic, în superlative întreprinderi futuriste, o avere multi-americană, — astăzi, cu aceleași mâini neobosite de boxeur și veșnic revoluționar, Marinetti aruncă în piețele mondiale sufocate de decrepitudine fetidă, neîncetate valori în valută forte, desvirginând personalități inedite. Cuvântul-radiu, vertebre de beton armat pentru coloana vertebrală a secolului, trâmbițat întâi cerului passeist cu dumnezei de zahăr și îngeri de vată, de pe suprema platformă a Turnului Eiffel, și apoi împrăștiat terestru în miliarde mereu regenerate de manifeste și incendii, — a străbătut fecund printre oameni cum o puternică injecție cu cafeină prin vine adormite, a trecut peste generații ca un avion electric peste munții zădarnic îmbătrâniți sub sombrero-ul inutil al norilor.

În urma elicei exploziv vibrând, aerul abstract al atitudinilor aristocratice trăda fenomenele unui multiplu și viguros clivaj, detașându-se în gesturi vertiginoase cari, jos, în incinta reacționară a discuției publice, se lipiau ritmic în palme sonore pe obrazi pudrați de anemie ai criticii cotidiene, ca tot atâtea afișe de propagandă pe zidurile unei cetăți moderne.

Șoseaua de cristal și aluminiu către acel ultramagnetic și concentrat VIITOR, concura în curse de fond viziunea celui mai dinamic telescop.

Spre ținta unică, armate stridente de automobile policrome și deformate de viteză desfășurau victorios stindardele hipertrofiate ale clacksoanelor asasinând tăcerea blenorigică a epocii.

Dinamitei colective : MARINETTI — Boccioni—Russo—Carrà—Severini—Balla—Pratella—Buzzi—Bragaglia—Mazza—Folgor—Palazzeschi, îi urmă, cu pași anarhici de oțel, carnavalul rumorist : MARINETTI — Bruno Corra—Settimelli—Prampolini—Depero—Sant' Elia.

Recent, pe orizontul războiului etern al inteligențelor de ultimă oră, se profilează diamantin noile baionete senzaționale și impurpurate de un sânge virgin, ale celor din urmă născuți spre viața soarelui de nitro-glicerină : MARINETTI—Catrizzini — Cremonesi — Dolfi — Escodamé — Farfa—Fillia — Foli—Caldi—Gerbino—Gutteri—Maino—Mainardi—Marchesi—Sanzin—Simonetti—Vianello.

Peste blocul de acid sulfuric solid și aprig organizat al celor cari au depășit 40 ani de existență, siluind viril așezările premeditate, s'a adăugat etajul torrențial al acelora cari și-au înfipit drapelul activității în cifra 30, cum Amundsen în Polul Nord.

Sfidând eroic vârstele și ordinele, din terenul fără trotuare și cu dimensiunile nimicite ale predecesorilor, proiectile cauterizând titanic viduri sângerânde, tinerii, *tinerii*, TINNERII se ridică revolver, îndrăsneală, entuziasm, spontaneitate, răsvrătire.

În 1926, moneta futuristă e întrebuințată ca mijloc de schimb internațional. Antologia „I nuovi poeti futuristi“ e un suculenț și promițător prospect, oferit și impus dum-dum acționarilor vastei societăți anonime a modernismului. Să nu uităm încheerea prefetei iscălită de Marinetti:

„De aceea eu vă prezint în acest volum printre noii poeți futuriști pe foarte tânărul F. T. Marinetti.“

Cețiți acest volum, cum ați viola o fecioară romantică.

E. C.

■ **La révolution et les intellectuels.** Que peuvent les surréalistes. Position de la question par A. D. Paris 1926.

André Breton: Legitime défense dans La Révolution Surréaliste n° 8 Dec. 1926.

La dernière heure est toute surprise de nous voir abandonner la carte de la Chine où se joue en ce moment le dé qui décidera de l'avenir de l'Occident, pour un drame si minime: les surréalistes et la révolution. Mais ici c'est l'avenir de la poésie que l'on joue et nous nous y passionnons. Qu'une recherche de l'esprit si radicale, si extrême, méprisant toute thérapeutique, aboutisse à une *solution*, trouve une discipline qui satisfasse pleinement son besoin d'anarchie, s'accorde avec le réel sur un programme de déterminisme historique — en espèce celui de Marx — il y a de quoi s'étonner plus que d'une ville prise ou d'un raz de marée. Le surréalisme en tant que recherche pure d'une métaphysique de la poésie était la pointe la plus avancée de l'Europe d'après guerre; il y est encore; que ce récif soit délaissé pour de bons motifs bien pesés qu'on nous propose, nous ne pouvons manquer de les considérer. Et d'abord les faits: tous le monde n'est pas informé que les surréalistes ont effectivement adhéré à Clarté, organe communiste de Paris, pendant plusieurs mois, s'en sont retirés ensuite pour sauvegarder leur indépendance. La brochure sus-mentionnée en témoigne des faits. Mais l'article-réponse de Breton nous laisse prévoir d'autres issues, montre le plateau pendant l'entracte, la recherche des espaces vierges où planter le décor. Breton nous fait savoir que les surréalistes ont dû quitter les communistes français et toute discipline de parti pour n'avoir pas voulu accepter que la question du salariat réglerait une fois pour toutes tous les problèmes de l'esprit. Mais d'autre part les surréalistes se font un devoir de rester communistes malgré tout et malgré les communistes bien que la question *poésie* qui semblait de nature à pouvoir les séparer ne vint pour eux qu'en seconde („si la poésie avec nous y gagne tant mieux ou tant pis; mais là n'est pas la question“. A Breton).

La poserons-nous cette question? Si le surréalisme fut vraiment — et il ne fut pas autre chose, — le choix délibéré d'un principe premier: l'automate psychique pur, suppression de la réalité euclidienne (Breton prépare depuis longtemps un „Discours sur le peu de réalité“) au bénéfice du rêve pris en tant qu'activité créatrice d'actes et d'individus irresponsables, dictée pure mettant au jour à travers l'homme éveillé ou l'„homme en général!“ dont les actes manqués sont la seule réalité, le dormeur dont le climat est merveilleux — s'il fut outre cela le mépris de toute richesse matérielle, l'apologie du seul plaisir dérobé aux règles et l'obéissance absolue aux processus intérieurs toujours en lutte contre la stabilité, la cristallisation,

l'équilibre du point mort — *comment la transformation s'opère-t-elle* en faveur d'une discipline, révolutionnaire il est vrai, mais de nature sociale, issue d'un malaise matériel: le salariat, d'une métaphysique intéressée; le matérialisme historique et ne visant qu'un but: la dictature du prolétariat? Nous voilà pour la Justice en Bessarabie pour l'indépendance de la patrie chinoise, pour le bien-être du prolétariat universel — notre *soumission* est faite. „Dans la réalité — écrit Breton — je préfère tomber“. Mais le voici qui marche. L'idéal lui prête ses béquilles, l'assiste de ses motifs de vivre. Le mot de „révolution surréaliste“ ne contenait donc que cela? „Faites des gestes“ leur demandait Gide sachant que l'action implique choix délibéré d'un sol ferme, oblige d'accepter les règles du jeu spatial, Monsieur Aa l'antiphilosophie pouvait avoir raison des philosophes puisqu'il les conviait sur un terrain, le sien, plein de souricières et de trappes. Mais que Breton était naïf de croire pouvoir lutter avec l'adversaire sur son propre terrain. Que nous les attendions à l'oeuvre? comme si le résultat vraiment pouvait nous intéresser! Ce qui nous intéresse passionnément ce sont les motifs internes qui ont pressé sur telle conviction afin d'y injecter le moteur du changement et l'illusion aussi que ce changement n'est qu'une suite. La vie nous jouerait-elle de ces tours? Que ceci ait pu aboutir à *cela*, voilà de quoi nous surprendre longtemps.

Mr. A. D. pose la question on ne peut mieux: „Les surréalistes croient-ils à une libération de l'esprit antérieure à l'abolition des conditions bourgeoises de la vie matérielle, où comprennent-ils qu'un esprit révolutionnaire ne peut se créer que grâce à la révolution accomplie“ et ailleurs: „oui, ou non cette révolution souhaitée est celle de l'esprit à priori ou celle du monde des faits? Est-elle liée au marxisme ou aux théories contemplatives, à l'épuration de la vie intérieure?“ Breton évite adroitement cette question“ opposition artificielle — dit-il — de la réalité intérieure au monde des faits, qui cède aussitôt à l'examen“.

Mais ce que Breton se refuse à voir, c'est que le problème lui est posé sur le terrain strictement historique: une forme de l'esprit est liée bon gré mal gré à une matière sociale, à ses valeurs économiques; „la crise de l'esprit“ ne veut rien dire, c'est de la crise de l'esprit „bourgeois“ qu'on entend parler. Le salut partant ne peut venir de l'esprit, ne lui est pas infus; il ne peut venir que de l'abolition du salariat, de la dictature prolétarienne. Ainsi, Breton vient-il à la Révolution par la voie très pure d'une recherche spirituelle non commandée par les faits — ce qui revient à: croit-il à l'esprit autonome? — aucune entente n'est alors possible sur le terrain marxiste. Croit-il au contraire qu'il suffit que vienne la révolution pour que l'esprit soudain se trouve libéré et heureux d'obéir aux valeurs nées de faits — alors les surréalistes sont vraiment des révolutionnaires selon MARX. On voit bien qu'aucun sophisme ne pourra faire sortir Breton de ce cercle. Bouchées les sorties de secours,

Si l'esprit surréaliste est véritablement vécu par la révolution et n'est pas seulement agi du dehors, si ce n'est pas le goût qui l'y pousse mais des forces premières, on peut nécessairement prévoir ce qui doit s'ensuivre. S'abouchant au bolchévisme Breton devait — et devra — annoncer au monde que la „révolution surréaliste“ devenait la „révolution sociale“, fermait la boutique, qu'elle n'avait été qu'une expérience, un détour subtil dont le génie du temps s'était servi à la seule fin d'amener aux conditions du réel les forces les plus décidées de l'époque que la poésie, pour les avoir armé, ne risquait pas moins de dévoyer. Se rattachant à la III Internationale sur le programme marxiste, en acceptant une autre expérience, une autre destinée de l'esprit que celle vécue et préparée par le surréalisme — ne se devait-il pas de mettre chapeau

bas devant le monde des événements afin d'abolir un passé sujet à caution ?

Car que peuvent attendre les surréalistes de la révolution si ce n'est la révolution elle-même, cette liquidation d'une „succession spirituelle à laquelle, il y irait de l'intérêt de chacun de renoncer“ ? Que nous propose-t-elle cette révolution, qui puisse d'ores et déjà-sauf la destruction du bourgeois — intéresser notre joie et le salut de l'esprit par la *liberté* ? A quoi avons nous droit d'espérer ? Avec ou sans église nous savons que le prolétariat tablera sur l'impératif catégorique, sur le devoir, la loi, l'humain, le sacrifice, vieux préceptes moraux qui iront à l'encontre du *merveilleux* — ou poésie en liberté — et qu'il justifiera par la Raison, cette idole qui fut de tous les siècles, et non pas de la seule bourgeoisie. Dictature du prolétariat par la raison, obligée de vaincre à chaque pas l'arbitraire, le ballet de l'homme et ses désirs, l'homme et ses mythes, l'homme et sa propre liberté, comment acceptera-t-elle l'irrationnel que nous proposons en exemple à la vie ? Car nous voulons — n'est-ce pas ? ou alors nous ne voulons rien — faire gicler la poésie infuse à la réalité, la rendre agissante, en faire un moteur, un miracle perpétuel — ouvrir les écluses de l'unique réalité profonde qui soit capable de donner à l'homme une signification acceptable — nous voulons que la poésie supplante la Raison ¹⁾. Il ne s'agit certainement pas de la liberté du poète d'être irrationnel, d'être libre — jamais peut-être ne retrouvera-t-il cette liberté absolue qu'il eût en république bourgeoise — mais d'imposer sa liberté aux hommes, de les forcer à l'acte libre. Quoi de moins anarchique que l'esprit de la révolution, tout pétri de doctrines, quoi de plus ressemblant à une machine d'ordre, mais d'un autre ordre, d'une logique plus extrême, rêvée par les mathématiciens de l'esprit bourgeois ! Je vois très bien les surréalistes descendant dans la rue pour essuyer le coup de fusil à la manière de Baudelaire en 1848, bourgeois jusqu'à la veille, devenu révolutionnaire par goût de l'horreur, de la tuerie, du tremblement de terre, avec aussi l'espérance avouée de voir tuer le général Aupick, mari de sa mère. Mais après ? Mais avant ?

Dans la société communiste, en supposant même l'équilibre matériel rétabli par de „nouveaux sacrifices de l'homme consentis à sa nature matérielle“ — selon l'expression de Breton — l'esprit cessera-t-il d'être sollicité par ses antinomies, qui sont devenues irréductibles ? „Nous avons un compte assez grave à régler avec l'esprit, nous vivons trop mal dans notre pensée“ écrit Breton, et il ajoute : „vive la révolution sociale et elle seule“. Mais nous serions curieux de savoir en quoi la bourgeoisie, nom d'une vague sociale provisoire a eu qualité à créer un mal de l'esprit, comment un régime qui prétend ne s'attaquer qu'à l'économique, y saura porter remède. Si la première révolution a donné à l'esprit ce malaise — qui est d'ailleurs le propre et la conséquence de sa liberté théorique absolue — la révolution prolétarienne entend au contraire se réserver tout, régler tout, l'esprit y compris. Copyright by journal Humanité.

Il se peut bien qu'une société rajeunie ou plus hébété résorbe ces questions qui contirent le sol de sous nos pieds — ou ne se les pose plus — mais cela ne saurait nous sembler une victoire. „Témoigner de cette sommation totale“ dont parle Breton, comment le ferait-on sous régime communiste ? ou plutôt en quoi, la révolution faite, notre position devant l'univers, aura-t-elle changé ? Breton escompte-t-il des valeurs vraiment nouvelles qui ne se sont laissées voir ni prévoir jusqu'à présent — les idées de l'U. R. S. S. étant aussi vieilles et bourgeoises, que le

monde ¹⁾ — libération des peuples opprimés, libération de l'Asie et du salarié, afin de jouir de la grande civilisation machiniste dont on suppute déjà l'ascendant progressif ininterrompu. Que l'idée de progrès vienne à tarir dans la confiance de la nouvelle clientèle, ou qu'on la dénonce comme un *stupéfiant* destiné à donner le change aux revendications de l'esprit — et nous nous trouverons dans les mêmes conditions qu'à la veille de la chute de dieu, des dieux, de la morale laïque. Partis d'une rébellion purement artistique, les surréalistes ont versé dans l'anarchie morale, les voici dans la révolution politique : il est évident qu'ils n'ont pas fini de se chercher. Mais où qu'ils iront, ils porteront avec eux, un désespoir inguérissable, le goût de l'irrémissible, la joie de la contradiction, et le sort misérable de la poésie de qui ils n'auront fait un sésame que pour s'en désaisir à la première alerte.

Il est à noter que l'auteur de la brochure est dans la grande tradition des écrivains socialistes, à ne vouloir promettre dans ses conclusions, que l'abolition de l'exploitation matérielle. Il n'évite pas la précision : „les querelles de l'intelligence sont absolument vaines devant cette unité de condition“. Cela n'exclut pas la poésie mais lui commande de la suivre ; malgré le mépris de Breton pour elle, la poésie futuriste seule pourrait le faire. L'art futuriste c'est vraiment l'Europe prenant conscience d'elle-même en tant que productrice d'un nouveau monde habité par la religion du Progrès, la morale de la Vitesse, la politique du confort matériel — c'est l'adaptation spontanée à une nouvelle forme de culture mécanique qui n'a cure d'accepter l'héritage morbide de l'intellect, ses crises d'hystérie, ses réductions à l'absurde, ses données inconciliables. A balayer ces antinomies il a mis autant d'énergie que le surréalisme à les résoudre. On ne résout guère ces questions-là qu'en en tranchant le noeud. Il y a aussi la méthode de l'oeuf de Colomb. Le futurisme s'adapte infiniment mieux d'ailleurs à la civilisation bolchévique qu'à celle de l'Italie de Mussolini, son disciple ; à remarquer que ce rêve leur est commun d'une volonté de puissance, d'une monde où l'énergie se veut libre de toute gêne de l'esprit, où le risque le danger, le saut périlleux ne sont pas encore matés, où la vieille culture de l'Europe avec son calcul des probabilités et ses gageures — Breton ne nous conviait-il pas sur le terrain du doute ? — ne pourrait que sévir.

Il faut le dire sans détour il y a du manifeste futuriste dans dada aussi bien que dans le surréalisme ; on trouvera pour longtemps dans toute école à venir ; c'est en raison du futurisme mal refoulé en chacun de nous, que la réalité actuelle nous est intelligible, que nous en faisons partie, que cérons à l'action ; c'est qui a pu pousser le surréalisme à l'U. R. S. S. ; dans cette association d'idées, médiate, le terme moyen manquant, c'est le futurisme. La superficialité du futurisme vient peut-être de là qu'il écarte toute vie contemplative, ne conçoit que le mouvement, qu'en mouvement ; mais rien ne ne vint certainement mieux à son temps. Le rôle du surréalisme n'est certes pas là ; il s'est donné la tâche du Pellerin de Charlot de marcher dans le danger, sur une frontière idéale un pas dans un pays, l'un dans l'autre.

Faillira-t-il à cette tâche ? Toute la question est là. Un grand morceau de notre liberté en est l'enjeu.

B. Fondane

1) Lire le chapitre „la morale prolétarienne“ dans les „Réflexions sur la Violence“ de Georges Sorel, pour en voir le néant.

1) „Il est dans la nature de l'image d'apparaître d'abord comme une réalité“ écrit Ribot ; (Imagination Créatrice, pag. 92). Il y a maintenant, afin qu'elle ne soit pas corrigée par l'expérience et déclassée à l'état de fiction de littérature ; si la poésie n'est pas une réalité elle n'est rien.

**SPOVEDANIA
UNUI
CANDELABRU**

de A. L.
ZISSU

**PARADISUL
STATISTIC**

de ION
CĂLUGĂRU

desenuri
de M. H. MAXY

**les
feuilles libres**

Directeur
Marcel Ravel

VERLAG

DER STURM

Berlin W 9, Potsdamerstr. 134-a

Expressionismus ist die Kunst unserer Zeit. Das entscheidende Buch ist soeben in 3. bis 5. Auflage erschienen, nachdem die ersten Auflagen in kürzester Zeit vergriffen waren:

**HERWARTH WALDEN
EINBLICK IN KUNST**

Halbleinen gebunden Mk. 2

75 ganzzetige Abbildungen der Hauptwerke der Expressionisten, Kubisten und Futuristen aller Länder. Unentbehrlich für jeden, der die Kunst der Gegenwart kennenlernen will. Umfangreichstes Bildmaterial der führenden Meister. Das Manifest der internationalen

EXPRESIONISTEN

CAHIERS D'ART

publiée par Christian ZERVOS.

Paris, Rue de Fleurus
30 & 32 VI.

ANTHOLOGIE
du groupe moderne
d'ART de Liege.
Redaction:
GEORGES LINZE

DOCUMENTUM

DIR: KASSAK LAJOS
B U D A P E S T A

Weiss, Călărași 25. Cișee Maur & Comp.

Tip. «Reforma Socială» București

EXEMPLARUL
12 LEI

II SERIE
ABONAMENT
200 LEI

„INTEGRAL“

ANUL III — APRILIE 1927

EXEMPLARUL
12 LEI

II SERIE
ABONAMENT
200 LEI